

Deęini

CISEM2024'ün Ardından *After CISEM2024*

İletişim Araştırmalarına Özdüşünümsel Bakışlar
27-29 Kasım 2024 - Ankara

Esra Özgür

Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi

<https://orcid.org/0000-0003-4632-453X>

esraozgur@ankara.edu.tr

Mine Rugancı Livan

Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi

<https://orcid.org/0000-0001-6728-7390>

mrlivan@ankara.edu.tr

Öz

Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi tarafından "İletişim Araştırmalarında *Özdüşünümsel* Bakışlar" başlığıyla düzenlenen CISEM2024, 27-29 Kasım 2024 tarihleri arasında gerçekleştirildi. 60. yılını kutlamaya hazırlanan İLEF'in iletişim araştırmalarına geniş bir katkı sunma amacıyla organize ettiği sempozyum, özdüşünümsellik teması altında 29 üniversiteden 62 araştırmacıyı ve çok sayıda katılımcıyı bir araya getirdi. Bu değinide CISEM2024 ve sempozyumda sunulan bildirilere dair bir değerlendirme yapılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Özdüşünümsellik, CISEM2024, iletişim, sempozyum

•••

Abstract

CISEM2024, organized by Ankara University's Faculty of Communications (İLEF) on the theme of "Self-Reflexive Perspectives in Communications Research," was held at İLEF from November 27 to 29, 2024. In preparation for its sixtieth anniversary, İLEF brought together 62 researchers from 29 universities, along with numerous other participants, aiming to make a broad contribution to communications research through the theme of self-reflexivity. This commentary provides an assessment of CISEM2024 and the papers presented at the symposium.

Keywords: Self-reflexivity, CISEM2024, communication, symposium

<http://ilefdergisi.ankara.edu.tr>

ilef dergisi ■ 11 (2) ■ güz/autumn: 202-207

Deęini

Geçtiğimiz yıl Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi (İLEF) ev sahipliğinde “Cumhuriyetin 100. Yılında Türkiye’de İletişim Sempozyumu” (CİSEM2023) yapılmış, farklı üniversitelerden bilim insanlarının katılımıyla gerçekleşen etkinlikte iletişim alanına dair değişimler, kazanımlar, sorunlar ve çözüm önerileri tartışmaya açılmıştı. Bu yıl ikincisi düzenlenen CİSEM2024, “İletişim Araştırmalarına Özdüşünümsel Bakışlar” başlığıyla 27-29 Kasım tarihleri arasında İLEF’te gerçekleştirildi. Özdüşünümsellik teması altında üç gün süren sempozyumda iletişim araştırmaları eleştirel bir perspektiften ele alındı. Araştırmacıların kendi konumlarını da özdüşünümsel bakış açısıyla değerlendirdiği sunumlar, Ahmet Taner Kışlalı Sanatevi ve Mahmut Tali Öngören Sinema Salonu’nda eşzamanlı olarak yapıldı.

CİSEM2024, sırasıyla Doç. Dr. Çağla Kubilay ve Dekan Yardımcısı Doç. Dr. Engin Sarı’nın açış konuşmaları, Ankara Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Necdet Ünüvar’ın video mesajı ve mezunlarımızdan Ercem Metin’in yönetmenliğini yaptığı kısa film *Otopoiesis*’in (2024) gösterimiyle başladı. Açış programının ardından oturumlara geçildi. “Yapay Zekâ, Algoritmalar ve İletişim” başlıklı oturum, Arzu Bayar’ın özne ve yapay zekâ arasındaki diyalektiği *intelligence* kavramı üzerinden tartışmaya açtığı çalışmasıyla başladı. Ardından Esra Özgür, Türkiye’de iletişim araştırmalarında yapay zekânın ele alınış biçimlerini ve çalışmalarda kapsam dışı kalan olguları değerlendiren bildirisini sundu. Oturumun son sunumunda Nelly Sokolova yapay zekânın gazetecilik alanında kullanımına dair Rus gazeteci, yazılımcı ve akademisyenlerle yaptığı görüşmelerin sonuçlarını paylaştı. Yapay zekânın gazetecilerin yerini tamamıyla alamayacağı inancı ve yanlış haberlere karşın son kontrolde hâlâ gazetecilere ihtiyaç olduğu dikkat çeken bulgulardan. Aynı zamanda gerçekleşen “Film Çalışmaları-1” başlıklı oturumda ise ilk bildiri Hasan Cem Çal’a aitti. Çal, Jean-Luc Goddard’ın 1970’li yıllarda çekmiş olduğu filmlerin özdüşünümsel niteliğine işaret etti. Oturum, Batukan Ceyran’ın Adana ve Adanalı olma imgesinin kurmaca filmlerde yeniden-üretimine odaklandığı bildirisiyle sürdü. Ardından Yankı Özcan, 2010 yılı sonrası Türk sinemasında toplumsal hafızanın 12 Eylül darbesinin temsili üzerinden inşasını incelediği bildirisini sundu. Oturum, Gülçin Çakıcı Öztürk’ün yönetmen Ömer Kavur’u konu alan *Kavur* belgeselini özdüşünümsel niteliği bağlamında ele aldığı çalışması ile sona erdi.

CİSEM2024’ün ilk günü “Kültürel Temsiller ve Özdüşünümsellik” ile “İletişim Eğitimi ve Akademi” başlıklı oturumlarla tamamlandı. Kültürel temsillerin tartışmaya açıldığı oturumda Rabia Elif Yakut ve Bülent Bahri Küçükerdoğan, *Super Bowl* sırasında yayımlanan Türk Hava Yolları reklam

filmli Pangea'nın göstergebilimsel çözümlemesini yaptıkları çalışmalarının bulgularını paylaştı. Mine Rugancı Livan, Oğuz Atay'ın *Korkuyu Beklerken* öyküsü üzerine yaptığı sunumunda yabancı ve aydın kavramlarını yazarın, ana karakterin ve okuyucunun özdüşünümselliğiyle birlikte tartıştı. Oturum, Cüneyt Bozkurt'un *Türk Dedektif* dizisindeki kültürel temsilleri değerlendiren bildirisi ile sona erdi. Paralel oturumda iletişim eğitimine dair sorunlar tartışıldı. Aydan Özsoy, sinema eğitiminde Türkiye'deki güncel sorunları akademisyenlerin deneyimlerini aktararak ele aldı. Birol Şevki Tavlı ise gazetecilik öğrencilerinin staj deneyimleri üzerinden okul-sektör ilişkisini sorguladı. Songül Tan'ın bildirisi Türkiye'deki iletişim ve yeni medya anabilim dallarının misyonlarının incelenmesini konu ediniyordu. Son oturumda ise Erman M. Demir, Kreatif Endüstriler Meclisi'ndeki kendi deneyimlerinden yola çıkarak üniversite-sanayi iş birliğini tartışmaya açtı.

Sempozyumun ikinci gününün ilk oturumlarından "Film Çalışmaları-2" Özlem Akkaya'nın *Lohusa* filmine yapılan yorumları lohusalık ve toplumsal cinsiyet bağlamında incelediği bildirisi ile başladı. Akkaya, popüler sinemanın toplumda tabu olarak görülen konuları müzakereye açmada getirebileceği olanaklara dikkat çekti. Ardından Çağdaş Emrah Çağlıyan, Tarkovski filmlerini Hinduizm ile Spinoza ve Schelling gibi filozofların düşünceleriyle ilişkilendirerek birey ve evrensel bütünlük arasındaki bağı sinema üzerinden ele aldığı bildirisini sundu. Oturumun son bildirisi Aydın Çam'a aitti. Çam, bir sinema araştırmacısı ve akademisyen olarak film festivalleri ile kurduğu ilişki üzerinden akademik bilgi üretiminde iktidarı, akademik özerkliği ve etik ikilemleri özdüşünümsellik bağlamında sorguladığı bildirisini sundu.

"Farklı Veçhelerle Özdüşünümsellik" başlığını taşıyan paralel oturumda Sevil Bal, akademik ethos kavramını bilim iletişimi bağlamında tartışarak akademik kapitalizmin hegemonyasına karşı eleştirel, özgürlükçü ve kamusal faydayı esas alan alternatif bilgi üretim süreçleri için kuramsal bir tartışma ortaya koydu. Bilginin iktidar tarafından üretildiğini görememesiyle narsisistik yönü oluşan modernist düşüncenin, kendinden ayrı bir gerçeklik kavrayışı olmayan narsisizm ile ilişkisini değerlendiren Erdem İliç'in sunumundan sonra Tolga Tellan, Özlem Özdemir ile hazırladıkları, son yüzyıldaki gelişmeler doğrultusunda halkla ilişkiler disiplini içinden çıkmış yeni çalışma alanlarına odaklanan bildiriye sundu.

"Medya ve Kadın Çalışmaları" başlıklı oturum Nalan Ova'nın medyada temsil çalışmaları bağlamında kadın cinayetlerini incelediği sunumu ile başladı. Buse Nur Bozkuş, feminist reklam filmlerinin alımlama biçimleri

üzerinden *femvertising* ve *femwashing* ikilemini irdelerken Tutku Yağmur Aksoy kadının dijital toplumsal alanda konumlanmasını, Seda Kandemir de akademisyen kadınların iş yaşamında karşılaştığı baskının meşrulaştırılma biçimlerini tartışmaya açtı. Aynı anda süregelen “Gazetecilik Çalışmaları-1” oturumunda Fatma Aşçı, *Şalom* ve *Agos* gazetelerindeki Suriyeli sığınmacı temsilcilerini karşılaştırmalı olarak incelediği araştırmasının bulgularını sundu. Hakan Koluman; Atila Erdemir, Hüsna Tosun, Kumsal Kınay Sarsağ ile birlikte hazırladığı bildiri kapsamında sığınmacı haberlerinde eşik beklencilerinin rolünü tartıştı. Hüseyin Serbes sunumunda, punk kültürü ve fanzinlerin tüketim toplumu içindeki estetik ve kültürel dönüşümünü özdüşünümsel bir bakış açısıyla değerlendirdi. Gazetecilik çalışmalarının ikinci oturumunda Mehtap Çağlar, Türkiye’de podcast ekosisteminde gazetecilik pratiklerini; Özgün Dinçer, dijital teknolojilerin yer ve mesafeleri deneyimleme ve algılama şeklimiz üzerindeki etkisini; Gökhan Bulut, gazeteciliğin günümüzde geçirmekte olduğu dönüşümü; Tuğrul Çomu ise bilim haberleri düzleminde yeni medya çağında uzmanlaşma ve gazeteciliği ele aldı. Paralel oturumda iletişim özgürlüğü, hakikat ve demokrasi kavramları değerlendirildi. Nurcan Törenli ve Ayçin Özoktay, toplumsal iletişim özgürlüğüne müdahalede hukuksal bir araç olarak tanımladıkları yayın yasaklarının meşruluğunu tartışmaya açtı. Esra İlkay İşler, dijital söylemleri etkileyen yanılısamları ve toplumdaki ayrışmayı değerlendirdi. Bülent Özçelik’in bildirisi ise dönüşen, kaybolan kamuoyu ve hakikat kavramlarını ele alıyordu. Oturum, İsmail Uğur Aksoy’un demokrasinin çağrıştırdıklarını özdüşünümsel bir bakış açısıyla tartıştığı bildirisi ile sonlandı.

CİSEM2024’ün son günü sosyal medya, basın tarihi ve gazetecilik çalışmalarını içeren paralel oturumlarla başladı. “Sosyal Medya Çalışmaları” başlıklı oturumda Halil Saç ve Nurcan Törenli, kullanıcı türevli içeriklerin bir gündem karartma pratiği olarak habere dönüştürülmesini değerlendirdi. Çağatay Burcu, yankı odası kavramını Türkiye’deki sosyal medya kullanıcıları bağlamında yeniden test ederek siyasal kutuplaşmanın yankı odaları ile etkileşimini incelediği çalışmasının bulgularını aktardı. Oturumun son sunumunda Ceren Şahin ve Gül Rengin Küçükferdoğan, sosyal medya kullanıcılarının yaygınlaşan siber suçlar karşısındaki suç korkusunu konu edinen araştırmalarının sonuçlarını paylaştılar. Paralel oturum ise Reyhan Ünal Çınar’ın 1945-1950 ve 2015-2023 dönemlerini “Yeter Söz Milletindir” sloganı üzerinden karşılaştırmalı olarak incelediği, Türkiye’de demokratikleşmeye dair sorunları ve gelecekte demokratik bir rejimin inşası için izlenmesi gereken yol haritasını tartıştığı sunumu ile başladı. Oturum Dilan Kızılyıldız’ın

Adana'daki İncirlik Hava Üssünün gündelik hayatı nasıl değiştirdiğini konu alan bildirisi ile devam etti. Ardından, Myrzantay Zhakyp, Çarlık Rusyası'nın Orta Asya Türk halklarını resmî basın yoluyla sömürgeleştirmesini ele aldığı bildirisini sundu. Oturum, Ezgi Kaya Hayatsever'in 1990 ve 2000'li yılları karşılaştırarak Türkiye'deki gazetecilik rejiminde biçimsel tabiyetten gerçek tabiyete geçişi inceleyen çalışmasıyla sona erdi.

“Etnografik İncelemeler” başlıklı oturum, Deniz Tansel İlic'in ve Reyhan Ünal Çınar'ın bildirisi ile başladı. İliç ve Ünal Çınar sunumlarında doğumun karşıtı olarak ölüm kavramının ötekileştirilmesini, doğal olmayan ölüm algısı ve siyasi iktidar arasındaki ilişkiyi ele aldılar. Feride Güner, Tekirdağ'da köylü kadınların gündelik hayatlarında dijital medyanın yerini konu alan çalışmasına dair oto-etnografik saha notlarını paylaştı ve araştırmacı olarak sahadaki kendi konumunu değerlendirdi. Ardından Mobassera Jahan Fatima bir Bangladeşli'nin Türkiye'deki deneyimini kimlik ve fark bağlamında değerlendirdiği bildirisini sundu. Nil Delal Şahin, sinemada estetik-politik hatların sabit bilgi üretiminden kaçınıp nasıl dinamik, eleştirel ve çoğulcu bir alan oluşturabileceğini Trinh Minh-ha'nın eserleri üzerinden, özdüşünümsel sinema ve göçebe düşünce bağlamında “üçüncü mekân” kavramıyla tartışmaya açtı. Paralel oturumdaki ilk sunumda Yurdagül Bezirgan Arar, Türk Sosyal Bilimler Derneği Ulusal Sosyal Bilimler Kongresi'nin 1994-2023 yılları arasında gerçekleştirilen tüm oturumlarını analiz ederek gazete ve medya çalışmalarının diğer sosyal bilimler disiplinleri ile nasıl ilişkilendiğini incelediği araştırmasının bulgularını paylaştı. Helin Öztürk, lisansüstü tezler üzerinden veri gazeteciliği çalışmalarındaki teknolojik perspektifin incelendiği araştırma sonuçlarını yer verdi. Hasan Hüseyin Kayış, yeni medya araştırmalarında yöntem ve veri toplama tekniklerine odaklanan sunumunu gerçekleştirdi. Gizem Ekin Çelik'in bildirisi ise iletişim çalışmaları ve medya belleği üzerineydi.

CİSEM2024 oturumlarının ardından gerçekleştirilen panel, Haluk Geray'ın sunumuyla başladı. Geray, Gutenberg Parantezi olarak da adlandırılan matbaanın keşfinden internete kadar olan dönemin kapanışıyla birlikte geleneksel gazetecilikte ortaya çıkan yapısal krizleri ele aldı. Panelin ikinci sunumunda ise Nurcan Törenli, gazetecinin topluma yabancılaşmasını değerlendirdi. Panel, Çiler Dursun'un, kültürel çalışmalar alanındaki özdüşünüm açmazını konu edinen sunumu ile tamamlandı.

Üç gün boyunca farklı üniversitelerden gelen ve iletişim alanındaki farklı sorunsalları özdüşünümsellik bağlamında konu edinen sunumların yer aldığı

sempozyuma dair teŖekkürleri, değerlendirmeleri ve bundan sonrası için CİSEM'in yol haritasını içeren kapanış konuşması Mehmet Pelivan tarafından yapıldı. İLEF'in 60. yılı kapsamında seneye düzenlenmesi planlanan CİSEM2025 temasının "İletişim Eğitimi" olacağı da duyuruldu. CİSEM2024 Gazeteciler Cemiyeti'nde verilen kokteyl ile sonlandı.